

ženskega oblica narazen, in vidil boš, da jajca, kakor sem rekel, možkega spola, imajo bolj žolte ali bolj kervavo-rumene, une pa bolj blede rumenjake. To pa vse eno, če imajo kokoši med sabo svojega kokodaka, ali ne. Še v večji prepriček sem tudi tole poskušal, bodi si že pri petelinu, in tudi kadar niso kokoši petelina imele. Zaklano, za pečenko ali pa umesje (ajmaht) pripravljeno kokoš sem tudi večkrat v kuhinji v roke jemal, in njeni jajčnik natanko pregledoval, in to pri putah, ktere so v kurniku zaperte, brez petelina, in za omizje pitane čakale, in tudi takih, ktere so s petelinom prosto okrog hiše razkopavale in hodile. Pri obojih sem veliko razliko v lečicah jajčnika zadel, in posebno ker se tu še le rumenjački vidijo. Lečice so tudi nektare bolj žolte, večji, nektare bolj blede in drobne; se je tedaj spol prav dobro in natanko razložil. Dobro vém, da so moje pute eno celo zimo brez petelina preživele, kjer mi ga je jastrob bil odnesel, ali ga je bila lesica snedla, tega prav dobro ne vém, in sem tudi pri pečenju puti vse to dobil; — je tedej spol že v puti brez kokodaka tako rekoč vstvarjen, ne zadobi še le po petelinu svoje osebnosti. Kurje jajčice, bodi si že možkega ali pa ženskega spola, po petelinu le življenje zadobi, ne pa spola. Kar je že v kurjem jajčniku na versti, kadar petelin puto nasede, to se, žensko ali pa možko spočne, in nikoli nobena okolišina tega, kar je, spodkopati ali preroditi ne more.

Kdor misli, da krava s polnim vimenom telico, s praznim pa telička dobi, se tedaj grozno moti; ker po biku krava to spočne, kar je v jajčniku na versti; junec ali telica življenje le zadobi, ne pa spola. Taka se pri rastlinah, zverinah itd. godi.

Ker ta reč tudi v človeške zadeve sega, sem to spisal, da bi tudi človek zavolj spola svoje družbe ne preganjal, ker ni kriva, ako ji Bog ženske ali pa le možke povila deli.

J. M.

Drobtinica za hišne potrebe.

(Iz perila se tintni madeži spravijo) popolnoma in brez vse škode za perilo, ako gospodinja vzame lojeno svečo (ker je v sveči čistejši loj), jo raztopi in omažežano platno va-nj pomoči; perilo se potem opere po navadi, in čedno je popolnoma.

Starozgodovinski pomenki.

Hemona, Emona, Amina, Kamana = Ljubljana.

(Dalje.)

Spisal Davorin Terstenjak.

V stari Emoni je toraj nekda stala tudi veža luni ¹⁾ posvečena, in za to resnico govori spet razun imena Emona najstariji gerb ljubljanski lelje. Lelja je atribut mesečne boginje, ima jo rimska mesečna boginja Juno lucina ²⁾ = Svetluša in pa severno-slovanska Siva boginja Polabov ³⁾. Ta Siva se ima ločiti od boginje Žive, ktera je bila osebljena poletna zemlja. Siva pa je bila boginja lune, zato je imela po popisu N. Thuria leljo v ustih, med retranskimi moliki pa se nahaja z opico (merkevco) in s kebro: simboloma rodovitnosti. Ime Siva pomeni *Agny* „die Schimmernde“, primeri: sive lase. Lelja je v Evropi nadomestovala luni posvečeni cvet „lotos“. Vendar več o Sivi v svojih bukvah.

Razun veže luni posvečene je tudi v stari Emoni stal tempelj solnčnemu bogu Kršna — Kersniku posvečen. Kršna — Kersnik — Kers — Kres ima priime Krak, ktero ime se ujema z indiškimi Keçi, Keçin, Keçava, kakor se Kršna veli, in z gerškim: plokamos, euplokamos, kakor se Apolon imenuje, dalje z

latinskim priimenom Apolonovim: crinitus. Kakor indiški Kršna — Keçi je ubil kačjo pošast Putana, tako gerški Apolon plokamos Pythona, in tudislovanske povedke pravijo, da je Kresnik — Krak ubil „ljuto san“, draka — „lindvorta“. S temi božanstvi pa je spet enak solnčni bog Herakles, ubijavec hydre, in pod Putano — Pythonom ljuto sanjo — hydro je, kakor visokoučeni Preler ⁴⁾ prav piše, simbolizirana: wilde Ueberfluthung und pestilenzialische Ausdünstung“, ktero solnce premaga ⁵⁾. Zato še dandanašnji ljudstvo slovensko pripoveduje, da je, ako je kje velika povoden nastala, tam „lindvort“ letel, padel, ali z repom mahnil.

Mislil sem prej, da je Krak bilo priime boga bôr, zato sem ga prej primerjal z indiškimi Rudra-Kapardi-om; vendar ker sem mesca septembra lanskega leta našel na Koroškem Krakovo podobšino, tedaj slobodno terdim, da je Krak solnčni bog, in da se ujema z Apolonom Herakle-tom in Kršna-tom. V svojih bukvah bodem priobčil podobšino, ki kaže Kraka, ubijavca draka, in Lado boginjo zemlje, v etiskem okrožji pa boginjo ljubezni. Ta Lada se spet ujema z indiško boginjo Râdhâ, boginjo zemlje in ljubico Kršna-ta.

Da so tudi severni Slovani boginjo luno pod imenom Amona, Omona, Emona častili, pričuje napis na retranskem amuletu: Radegast — Amina ⁶⁾. Podobšine retranskih božanstev imajo večidel nasprotne napise; tako najdemo: Radegost — Imar, to je: podnevno solnce in ponočno solnce. Solnčni bog je ponoči bil sodnik mertvih, zato je Imar = Jemar, Jamar = indiškemu Jama, kteri se v vediških spisih veli sin solnca — bog mertvih. Tudi njegovo podobšino sem našel na Štorskem.

Dalje na retranskem kovovem moliku: Vidha — Radegast, to je, Vidha boginja lune, in Radegast bog solnca. Dalje: Radegas-utran den-a čern, to je, Radegast kot juterno svetlo, in čern = ponočno solnce, Černobog; dalje: Radegast — Som, to je, Radegast solnčni bog, in Som = indiškemu Soma, bog mesca ⁷⁾. Dalje: Tar — Uteha, to je, bog tara, „Jammer, Wehklage“, slov. tarnjati, „jammern, wehklagen“, in boginja Utehe — tolažbe. Tako tudi: Radegost — Amina, to je, solnčni bog Radegost in Amina = Amona, Emona, boginja lune, boginja lepote in ljubezni.

Amina je prav čista oblika polabsko-slovanskega jezika, in stoji za Amona, ker glasnik o polabsko-slovanski jezik uslablja v i, na primer: rizedelena, namesto: raz ali rozdelena, tipona, namesto: topena, ejtipen, namesto: utopen, vastriga za vastroga ⁸⁾, tako tudi Amina ⁹⁾ namesto Amona.

Ker je Rimljan povsod, kamor koli je prišel, bogove narodne prekerševal v rimske, ako so paralele imeli, je tedaj Emona — Amina šla pod imenom Diane, Krak — Kersnik, ubijavec draka, pod imenom Herkula, in Labur, bog vodá, pod imenom Neptuna, — in res čudno je, da so iz razvalin stare Emone izkopali kamne z napisi: „Lunae augustae sacrum“, „Dianae augustae sacrum“, „Herculi au-

³⁾ Nicol. Thurius cap. XI. — ⁴⁾ Preller „Griech. Mythol.“ I. 156. — ⁵⁾ Creuzer („Simbol.“ II. 648, III. izdanje) pod „hydrae Pythonom“ itd. razumeva: „Das verderbliche Wasser, den feuchten Niederschlag der feuchten Dünste aus der Luft“; primeri z mok pri Slovcih = drak, od korenike mok feucht.

— ⁶⁾ Glej V. Krolmus „Poslednji božič Černoboha“ str. 19.

— ⁷⁾ Ker smo luno našli pri starih Slovanih pod imenom Vida (primeri topuski kamen: „Vidae solithanae sacrum“) dalje mesec pod imenom Kud sansk. Kanda. Čanda, Čandra, se nam tedaj ne bode čudno zdelo, da so stari Slovani tudi poznali poznamljevanje Som za mesec. — ⁸⁾ Glej Šafařík „Slav. Alterth.“ II. 619. — ⁹⁾ Ime Amina stoji, kakor je re-

¹⁾ Stari Indi so tudi bogu Agni-tu = Ognji pridevali ime kâma, ljubljani, ljubeznjiv. — ²⁾ Creuzer „Simbol“ II. 566. —